

Iluliaq

Föreningen Sverige-Grönlands medlemsblad Nr 3/09

Krav på öppna kort från Danmark och USA, sid 3

Solsemester nära Nordpolen, sid 4

Vart är Grönland på väg? sid 8

Sälpäl's inget att skämmas för

Nu har det hänt igen! Ett massivt motstånd mot säljakt har framgångsrikt piskats upp av olika miljöorganisationer i Europa.

EU-ländernas utrikesministrar har gemensamt satt ner foten och utlyst förbud mot säljakt. Med

den sedvanliga förevändningen att jakten skulle vara förenad med raa fångstmetoder. Efter diverse påtryckningar har dock Grönland skaffat sig dispens från EU-förbudet. Den s k inuit-ordningen. En situation som faktiskt ger Grönland ensamrätt till försäljning av sälskinnsprodukter på den europeiska marknaden.

Trots detta till synes förmånliga utgångsläge ligger sälskinnen i drivor i de grönländska lagren. Ingen vill ha skinnen.

Det anses i många europeiska länder vara så politiskt inkorrekt att klä sig i sälpäl's att ingen varken vågar sälja eller köpa den slags pälsverk. Miljöorganisationernas mångåriga och urskiljningslösa kampanj- och lobbyingsarbete har övertygat både politiker och allmänhet att säljakt, oavsett var den bedrivs, är liktydig

med ”gråtande sälungar och nedblodade isar?”. De har verkligen fått känslorna att råda över förnuftet.

I Sverige har vi inte haft en lika hysterisk debatt när det gäller säljakten. Här liksom i Danmark har vi åtminstone fram till idag kunnat gå med sälpäl's utan att utsättas för hataktioner. Men med den häxjakt som nu råder kanske de negativa stämningarna även får fotfäste här. Därför är det extra viktigt att inte falla undan för sådana yttringar utan stå upp för den grönländska säljakten och stolt visa upp sin päls, vantar, kamikker eller vad det nu kan vara.

Säljakten är kulturbärande på Grönland. Och nu måste Grönland försvara sin kultur med stor kraft. Ska Landstinget välja att överlämna sälskinnsförsäljningen åt marknadskrafterna eller gå in med subsidier till jägarna? Oavsett hur man väljer att göra på hemmaplan måste det till en omfattande och uppseendeväckande reklamkampanj som riktar in sig på att göra grönländska sälskinnsprodukter åtråvärda igen.

Sylvia Hild

Iluliaq

En tidning från Föreningen Sverige-Grönland. www.sverige Gronland.com

Redaktionen består av:

Ordförande Sylvia Hild, Helgagatan 36, uppg 6, 118 58 Stockholm

Telefon: 08-640 06 14, e-post: sylvia.hild@comhem.se

Sekreterare: Joel Åsblom, tel: 08-740 68 78, e-post: asblom@rocketmail.com

Föreningens kassör är Mats Gullberg, tel: 08-660 91 79, e-post: matsgullberg2003@yahoo.se

Grönland kräver mer öppenhet

Kyrkogården i Daundas, Thule, hör till de få minnen som finns kvar av foket som tvångsförflyttades 1953.

Grönlands nya regering ställer nu krav på både danska och amerikanska myndigheter att visa mer öppenhet när det gäller en rad frågor. Det gäller inte bara vad som skett på Thule Air Base utan även hanteringen av barn som utsatts för experiment.

Under sommaren har debatten rasat kring ett par affärer som rör Grönlands relation till såväl USA som Danmark.

Den ena gäller det B52-plan, bestyckat med fyra atombomber, som i januari 1968 störtade på isen utanför amerikanska militärbasen Thule Air Base. Här är den stora frågan om alla fyra bomber verkligen hittades eller om en fortfarande kan ligga kvar på havsbotten och orsaka radioaktiva utsläpp.

I november 2008 gick BBC ut med ett större avslöjande där man försökte leda i bevis att en fjärde atombomb aldrig hittades. Detta ledde till att den danska regeringen bad Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) att undersöka saken. Den rapport som DIIS lämnade i augusti (finns att läsa på diis.dk) kom dock till slutsatsen att alla fyra bomber förstördes vid kraschen.

Den stora eftersökning som USA genomförde med hjälp av miniubåtar handlade i stället om att leta efter andra

mindre farliga, men ändå viktiga komponenter.

En annan mediestorm under sommaren rör den politik som Danmark bedrev i början av 50-talet då grönländska barn, som en del av sociala experiment, deporterades till Danmark och i vissa fall aldrig fick återvända till sina familjer.

– Nu är det dags att vi städar upp och vädrar ut forntidens problem och relationer mellan Danmark och Grönland, säger Grönlands nytillträdde regeringschef, Kuupik Kleist.

Han anser att det finns skäl att åter igen granska en rad surdegar, även den som rör tvångsförflyttningen 1953 av jägarbefolkningen som bodde i det område där USA fick tillstånd att bygga en militärbas.

– Inom de danska departementen må man ha åsikten att vi satt punkt i dessa diskussioner. Men så länge de drabbade människorna inte anser att de fått svar på sina frågor går det inte att tala om avslut, säger Kuupik Kleist till Grönlands Radio, KNR.

Hans krav stöds även av en grupp medlemmar i danska Folketinget som kräver att USAs regering lättar på sekretessen kring händelserna vid Thule Air Base på 60-talet.

Joel Åsblom

Solsemester nära Nordpolen

Thuledistriktets huvudort Qaanaaq byggdes så sent som 1953.

Qaanaaq/Thule ligger bara 130 mil från Nordpolen men polarklädda turister i området kan i dessa tider överraskas av att få uppleva både en svettig och solig vistelse.

Jag är född i Grönlands sydligaste samhälle, Nanortalik, och har under uppväxtåren besökt i stort sett alla grönländska städer förutom de små samhällen som ligger på östra och allra nordligaste delen.

Därför hade jag svårt att tacka nej när en släkting, tillika filmare, hörde av sig och frågade om jag ville följa med till Qaanaaq, den mytomspunna ort som oftast heter Thule i litteraturen. Otaliga böcker och filmer har skildrat livet där uppe, inte minst de som har den store polarforska-

ren, Knud Rasmussens närmaste man, Peter Freuchen som upphovsman.

För 100 år sedan, då dessa båda upprättade den första handelsstationen på den ort som de kallade Thule, var området svårt att nå och även i dag handlar det om en omständlig färd.

De flesta turister som besöker den ort som i dag bär namnet Qaanaaq kommer dit med stora turistikryssar och brukar bara stanna några timmar på färden upp och ner längs de grönländska kusterna. Vill man stanna längre tid är det flyg från Danmark som gäller. Det tar fyra timmar att komma till flygnavet Kangerlussuaq varifrån man sedan tar inrikesplanet vidare norrut.

Konfirmation i Qaanaqs kyrka.

Problemet är dock att man, åtminstone under sommarmånaderna måste mellanland på den amerikanska militärbasen Thule Air Base (Pituffik), 13 mil söder om Qaanaaq. Detta trots att det sedan flera år finns en landningsbana för mindre flygplan i Qaanaaq. Men Air Greenland har inte tillräckligt många flygplan för att kunna avsätta något som kan gå i direkttrafik till Qaanaaq.

Stoppet på Thule Air Base innebär, åtminstone för turister, att man måste få ett transitillstånd från danska Udenrigsministeriet samt de amerikanska myndigheterna. Det är en process som tar tid och alltså kräver god framförhållning. Allra bäst är det om man kan inleda kontaktarna redan vid årsskiftet om man vill besöka Thuledistriktet under sommaren. Dessutom är det som vanligt så att det är lättare att få de billigaste biljetterna om man bokar flera månader i förväg. Men billigt är det inte. Min tur och returbiljett

från Köpenhamn till Qaanaaq kostade närmare 14 000 danska kronor vilket med sommarens höga danska kronkurs motsvarade drygt 20 000 svenska kronor.

Ett annat problem med resor till dessa nordliga områden är det snabbt ombytliga vädret vilket i vårt fall innebar att vi fick göra resan två gånger. När vi efter en flygning på 430 mil började inflygningen till Thule Air Base fick vi besked om att det blåste för mycket och fick återvända hela vägen till Köpenhamn och göra om turen dagen därpå.

Väl på plats råkade vi sedan ut för dimma i flera dagar vilket gjorde att den helikopter som skulle ta oss sista sträckan mellan militärbasen och Qaanaaq inte fick flygtillstånd. För mig och filmaren Nicole Paglia var detta dock bara en stor fördel eftersom vi kunde utnyttja tiden till att filma på de platser varifrån befolkningen tvingades flytta i samband med bygget av basen 1953. Dessa händelser

Barnen hoppas på att få en smakbit av den nyskjutna sälen.

är nämligen något som vi kommer att beröra i den dokumentärfilm som resan ska resultera i.

Under resten av vistelsen däruppe fick vi även uppleva andra märkliga väderfenomen där det vissa dagar var upp emot 20 grader varmt. Det innebär att vi kunde sitta ute och sola, även mitt i natten eftersom solen aldrig går ner så här långt norrut.

Qaanaaq är visserligen områdets huvudort men har ändå bara 650 invånare och i hela det 245 000 kvadratkilometer stora distriktet (ungefär hälften så stort som Sverige) bor det mindre än tusen personer.

Alla samhällets hus är byggda efter 1953 då de första invånarna anlände i samband med den traumatiska tvångsflytten. Här är den främsta inkomstkällan jakt på säl, valross och mindre valarter, oftast narval, tandvalen som är 4-5 meter lång och kan få en stötand på upp till tre meter.

Eftersom så många beger sig ut till fångstplatserna så snart isen bryter upp vid månadsskiftet juni juli kan Qaanaaq

Joel poserar framför ett av de gamla jordhusen vid foten av berget Dundas varifrån befolkningen tvångsflyttades 1953. Nicole Paglia (t h) filmar för en dokumentärfilm.

87 årige Qulutannguaq Jeremiassen är fortfarande bra på att hantera trumman.

upplevas som en lite sömning semesterort för den som gör sitt besök i juli.

Det innebär samtidigt att de som är kvar har god tid att prata med turisterna som de gärna bjuder in på fika. Oftast går det att göra sig förstådd på ”skandi-

naviska” kombinerat med engelska. När det gäller boende finns numera flera utmärkta alternativ där det billigaste är ett rum med delat kök och dusch som kostar 450 danska kronor per natt.

Text och foto:
Joel Åsblom

Fakta

Qaanaaq

Qaanaaq/Thule ingår sedan årsskiftet i världens största kommun, Qaasuitsup Kommunian, som har ett areal på 660 000 kvadratkilometer. Qaanaaq är jordens nordligaste samhälle efter Longyearbyen på norska ögruppen Svalbard.

Samhället etablerades 1953 sedan befolkningen tvångsförflyttades från Gammel Thule (Dundas) i samband med bygget av den amerikanska militärbasen Thule Air Base.

Thule Air Base ingår i USAs missilvarningssystem och har ett av världens största radarsystem för att spåra interkontinentala ballistiska robotar.

I januari 1968 kraschade ett 52-plan med fyra atombomber strax väster om basen. Ännu är det inte klarlagt om alla de fyra vätebomberna återfanns och lokalbefolkningen är oroade över att radioaktivt material fortfarande kan orsaka skador på områdets djurliv.

Grönland på väg – men vart?

Grönland har fått sitt självstyre och det är stora utmaningar som måste tacklas i framtiden. Självstyreordningen i ett nötskal innebär att landet får möjligheter att överta 32 ansvarsområden från Danmark.

När övertagandet ska ske är en ekonomisk fråga.

Den danska statens årliga bidrag, blocktillskottet, på 3,2 miljarder danska kronor kvarstår men den dagen Grönland får inkomster från olje- och mineralutvinning minskas blocktillskottet med motsvarande summa. Det grönländska folket erkänns i folkrättslig mening, grönländskan blir officiellt språk och Grönland får egendomsrätt till undergrunden. Sist och slutligen får Grönland rätt till självständighet när befolkningen vill ha det.

Tidningen Polarfronten har gjort en intressant sammanställning av tre olika

forskarens syn på framtidsutsikterna för Grönland. Vi har gjort en sammanfattning här nedan:

Den politiska självständigheten kan bara genomföras om Grönlands ekonomi utvecklar sig positivt, menar ekonomiprofessor Christen Sørensen.

Självstyret är ju bara en etapp på vägen medan målet är att bli en ekonomiskt självständig stat. Det kan gå många år innan landet får råd att överta de nya ansvarsområdena för att inte tala om det slutliga steget till självständighet.

Grönland är inte så hårt drabbat av den globala krisen. I stort sett är det bara ett par större projekt kring naturtillgångar som har lagts på is. En förklaring till det är att blocktillskottet har en stabiliserande roll på ekonomin och det har heller inte förekommit någon byggboom. Byggandet i Grönland är reglerat och banksystemet är känt för att vara mycket försiktigt. I vilken grad krisen på sikt kom-

Den traditionella jakten från kajak är i utdöende. Nu ser man främst kajaker på uppvisningar, som här på Tivoli i Köpenhamn. Foto: Sylvia Hild.

mer att påverka Grönland hänger på hur priserna på landets största exportvaror, råkor och fiskeprodukter, utvecklar sig.

Utbildning en förutsättning

Men ska Grönland lyckas med sin ekonomiska utveckling i framtiden måste landet satsa på nya aktiviteter som ger pengar i kassan samtidigt den nuvarande företagsstrukturen måste förändras.

En fortsatt upprustning av utbildningsväsendet är A och O eftersom det gör det möjligt för grönländarna själva att överta många av de funktioner som idag är tillsatta med utifrån kommande.

Men trots att Självstyret (Naalakkersuisut) redan satsar 20 procent av sin budget på utbildning (något som kan sägas vara världsrekord) så dras utbildningssektorn med problem. Medan flickorna är motiverade och strömmar till så är det betydligt svårare att locka pojarna till vidareutbildning efter grundskolan. De föredrar att stanna kvar inom fiske- och fångstsektorn.

Christen Sørensen pekar också på nödvändigheten att lösa de sociala problemen i familjerna om barnen ska vara rustade att klara en utbildning.

Övergången från fångstsamhälle till ett modernt samhälle är i stort sett redan avslutad.

Problemet är att man inte funnit ett ekonomiskt bärkraftigt alternativ till den fiskeribaserade ekonomin. Fiskeindustrin har blivit betydligt mer effektiv och i dagsläget skulle hela räkfångsten kunna klaras av tio trålare.

Nu är det utnyttjandet av Grönlands många naturresurser som står i tur. Även om gruvdriften vid Maarmorilik och molybdenutvinningen vid Malmberget har gått i stå p g a den globala krisen så är Christen Sørensen övertygad att Grönland kan basera huvuddelen av sin framtida ekonomi på de naturgivna

resurserna. Tillfälliga kriser i all ära men för Grönlands del handlar det om mycket långsiktiga investeringar som knappast låter sig påverkas av konjunkturerna. Den nuvarande krisen gör det också billigare att bygga anläggningar, vilket t ex skulle gynna Alcoa-projektet.

Han varnar för att det nuvarande beroendet av fiskeindustrin ersätts med beroende av en annan sektor, t ex oljan. Något som skulle göra samhällsekonomin extremt sårbar vid en konjunkturedgång. Men risken kan minimeras med en hög utbildningsnivå och en differentierad företagsstruktur.

Medspelare i Arktis

Den arktiske havsisen smälter, som vi alla vet, i allt snabbare takt.

Och när havet blir isfritt öppnar sig spelrum för en rad nya aktiviteter som t ex fartygsleder, fiskeområden och turistverksamhet. Det kommer att löna sig att utvinna naturtillgångar som hitintills legat infrusna. Och behovet av forskning kommer att öka.

Seniorforskare Svend Aage Christensen från Dansk Institut for Internationale Studier tror att denna utveckling ger Grönland en betydligt starkare ställning internationellt i framtiden. Men det är en ställning som kommer att innebära både ökat inflytande och större sårbarhet när man är ett litet land med stora grannar.

Det handlar dock inte om några större konflikter i Arktis, vilket ju media gärna vill ge sken av. Det är helt enkelt inte så mycket att slåss om eftersom det mesta av oljan och gasen ligger innanför den exklusiva ekonomiska zonen på 200 sjömil. Det är så stora värden och resurser i Arktis att det är mycket att bli rik på. I den situationen har parterna mycket större fördel att underlätta för varandra.

Svend Aage Christensen kan föreställa sig flera scenarier för Grönlands framtid.

Ett är att Grönland blir så enormt rikt tack vare gas- och oljeintäkter att vägen till självständighet ligger öppen. I den situationen kan det bli svårt för en så liten befolkning att svara upp till de krav som den samhälleliga aktivitetsnivån ställer.

Inte bara ställs krav på praktiska uppgifter som farvattensövervakning, satellitövervakning, patrullering, miljökontroll osv men man kommer också att behöva specialister som kan det internationella regelverket och samarbetsorganen. Väljer Grönland självständighet ska man också kunna skydda sig och eftersom det är orealistiskt att bygga upp ett eget flygvapen och sjövärn måste Grönland ingå försvarssamarbete med en annan stat.

I det scenariot tror inte Christensen att det skulle vara i Grönlands intresse att låta den ekonomiska självständigheten föra vidare till politisk självständighet. Det skulle nämligen kräva en rad samarbetsavtal med andra stater, bland annat på försvarsområdet. Och där kan man tänka sig att de grönländska politikerna skulle vara osäkra på hur ett stort land skulle hantera en sådan skyddsavgift. Så mycket enklare då att upprätta ett statsrättsligt bindande samarbete med en småstat som Danmark inom Rigsfælleskabet.

Ett danskt-grönländskt samarbetsscenario skulle alltså kunna innebära en förstärkning av det redan existerande samarbetet. Och här menar Christensen att självstyrelsen kan bana väg för ett mentalitetsmässigt genombrott, om de hinder som hittills har blockerat ett samarbete på jämställd nivå försvinner.

Bilden av Grönland som ett naturfolk är sedan länge förlegad.

De senaste 50 åren har Grönland utvecklats till ett modernt samhälle med det senaste inom teknologi och kommunikation. Samhällsforskaren Rasmus Ole Rasmussen menar därför att det knappast

överraskar att högst 50-100 fångstmän kommer att få allvarliga problem med klimatförändringen. Det handlar om en grupp fångstmän i Uummannaq och Upernavik som bedriver traditionell fångst på havsisen. Resterande 2600 registrerade fiskare och fångstmän kommer kanske till och med att få det lättare att fiska från båt.

Klimatförändringens inverkan på näringslivet sker oftast indirekt genom politiska och strukturella förändringar i samhället. Fiskarna motiveras till exempel att fiska nya arter genom erbjudande om billiga lån till ny utrustning.

Klimatförändring inget nytt

I början på 1900-talet steg temperaturen. Något som på allvar startade avvecklingen av det gamla fångstsamhället.

Mellan 1918 och 1922 steg havstemperaturen med 1,6 grader vilket ledde till en explosiv utveckling av torskbeståndet. Samtidigt blev det allt svårare att utslutande leva på sälfångst. Och nu börjar man fiska från båt och grunden läggs till ett fiskeribaserat samhälle. Många av de nuvarande bygderna etablerades kring de inhandlingsplatser och saltningsställen som följde med torskfisket.

Fiskeriet är Grönlands viktigaste inkomstkälla men centraliseringen till de största orterna försvårar arbetsmöjligheterna för folk i bygderna. De små verksamheterna har tagits över av Royal Greenland och som sedan stängt dem. Men Rasmussen anser att det fortfarande finns outnyttjade möjligheter i det lokala fiskeriet. En nisch för små lokala företag som säljer grönländska kvalitetsvaror till en kräsen internationell publik. Produkter med information om fiskarens och bygdens namn och med bild och en möjlighet att sända ett sms om man gillar varan.

Sylvia Hild
källa: Polarfronten

Polarliv skildrat med svenska ögon

Livet på Grönland och övriga polarkrakter har skildrats otaliga gånger förut men polarforskaren och etnologen Rolf Kjellström har ändå lyckats tillföra något nytt.

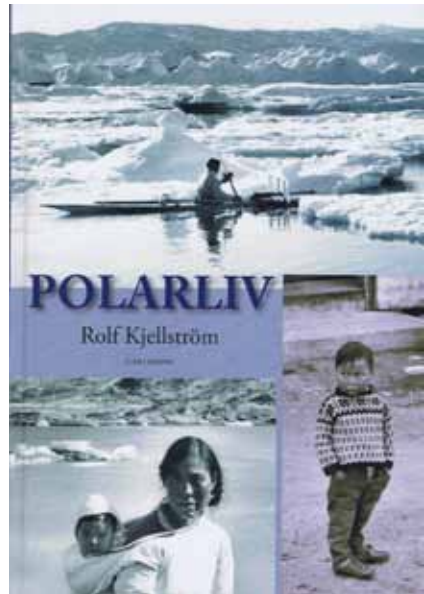
Han har gjort en djupdykning i livet hos inuiterna, och då särskilt tillvaron fram till det tidiga 1900-talet.

Boken är i mångt och mycket en samling av olika uppsatser och föredrag kring skilda ämnen vilket gör den lämpad som referens när man vill fördjupa sig på olika områden. Detta präglar givetvis språket som kanske inte är så lättvis men innebär samtidigt att innehållet blir mer trovärdigt än vad som ofta är fallet när de arktiska folkens levnadssätt och seder ska skildras.

Redan i bokens inledning ges en utmärkt skildring av de mytomspunna traditionerna kring partnerbyte som ofta sker i form av "lampsläkningslekar". Den främsta förklaringen som ges i Polarliv är att partnerbyten var ett sätt att utvidga trygghetscirkeln eftersom släktskap var själva ryggraden i individens liv. För genom bytena fick man nya släktingar från vilka man kunde förvänta sig samarbete, hjälp och skydd.

Bland övriga ämnen som tas upp märks eskimåiska bröllosseder men även mörka företeelser som mord på barn, gamla och sjuka. Dessutom skildras en rad av de mer eller mindre bortglömda polarpionjärerna från Sverige, samer som åkte skidor till Grönlands mitt och olika vetenskapliga bedrifter och tillkortakommanden inom den arktiska forskningen.

Sedan får man leva med att det är svårt att bedriva en konsekvent linje när det gäller stavningsen av grönländska ord

"Även om gamla och sjuka människor normalt sett behandlades mycket bra tvekade ingen att överge icke-produktiva medlemmar i samhället om marginalerna för gruppens överlevnad krympte."

Ur Polarliv

och orter där författaren (eller kanske förlagets redaktör) hämtat sina källor både från nya och gamla kartor och andra källor. Problemet är ju att den nygrönländska stavningen inte slagit igenom helt trots att reformen infördes för 30 år sedan.

Boken Polarliv utges på Carlssons bokförlag och bland Rolf Kjellströms övriga böcker med arktisk anknytning finns även Brevnen från Arktis.

Joel Åsblom

Det handlar om transportabla hyddor som anpassats särskilt för arktiska förhållanden. Hyddorna är gjorda av glasfiber och är utrustade med solfångare och solceller. De är så lätta att de enkelt kan transporteras på en hundsläde eller snö-scooter.

Sjökabeln ger lägre taxor

Den nyanlagda sjökabeln Greenland Connect, som går från Island till Qaqortoq och Nuuk och sedan vidare till Kanada, har så stor kapacitet att Tele Greenland nu vill sälja överskottet.

Avtal har redan skrivits med Island om en förbindelse till Nordamerika.

Greenland Connect är det näst största anläggningsarbete som gjorts i Grönland. På första plats kommer kraftverket i Buksefjorden. Totalt har dragningen av kabeln gått på 750 miljoner dkr. Den slutliga inspektionen av arbetet har gjorts och visar på en skada på en av fibrerna som nu ska bytas ut.

Kabeln innehåller två optiska fibrer och utnyttjandet idag är mindre än fem

procent av kapaciteten. Direkt efter öppningen steg trafiken med 25 procent och sedan har ökningen fortsatt men dock i en lägre takt. Den ökande trafikvolymen ger intäkter som på sikt ska föra till lägre taxor.

Turister ratar sälskinn

EU har, som vi tidigare skrivit, förbjudit jakt på säl och försäljning av sälprodukter.

Undantag gäller dock för inuiter. Men turister som kommer till Grönland vill

varken köpa päls eller souvenirer gjorda av sälskinn. Den utbredda motviljan bygger på en rad fördomar om säljakt och många, särskilt tyskar, fransmän och amerikaner, vågar inte gå med sälskinnspäls i sina hemland av rädsla för repressalier. Det tycks bara vara danskar och islänningar som fortfarande gärna köper sälskinnsprodukter.

Försäljningen har också rasat de senaste åren. Nu efterlyser den grönländska turistnäringsen en officiell dokumentation från Självstyret som tillkännager att grönländska sälskinn inte omfattas av EU:s förbud.

Sjökabeln Greenland Connect invigs av politiker i högtidskläder. Foto: KNR.

Utanför kyrkan i Qaanaaq står en byst till minne om Gustav Olsen, traktens förste missionär.
Foto: Joel Åsblom.

Sista hedningen döptes i Thule

För hundra år sedan startade missionen i Thule.

Den 4 augusti 1909 hade alla på platsen boende hedningar samlats till den första gudstjänsten i det nuvarande Pituffik. Många kom av ren nyfikenhet och lyssnade andäktigt till prästens ord även om de inte förstod någonting. Tre år senare var det tre par som lät sig döpas.

1934 döptes den sista hedningen, Nukappiannguaq. Många slädar hade kommit från när och fjärran för att bevittna det sista vuxendöpet på Grönland och glädjen var stor. Det gick alltså 213 år efter Hans Egedes ankomst till Grönland innan hela befolkningen vunnits till den kristna tron.

Bakterie med unik enzym

Iluliaq har tidigare skrivit om det enzym som man funnit i mineralpelarna i den sydgrönländska Ikkafjorden.

Prov från pelarna visar att omkring en tredjedel av de bakterier som mikrobiologerna funnit i pelarnas hålrum är helt okända för vetenskapen. Det har lyckats forskarna att isolera ett enzym från bakterierna som kan spjälka mjölksocker vid låg temperatur och tillika produceras i stora mängder. Nu skriver tidningen Polarfronten att enzymet, som numera är patenterat, presenterades på Bio-Europemässan i Milano i år och väckte stort intresse hos besökarna.

Många människor, främst i Asien och Afrika, tål inte mjölk med mindre än att mjölksockret är borttaget. Genom att till-

sätta enzymet laktas tar man bort mjölksockret och det sker mestadels i rumsvärme. Men den mjölken smakar illa.

Med det nya enzymet kan man behandla mjölken i kylskåpet och få en god smak. Några knivspetsar enzympulver i mjölkkartongen räcker.

Patentet ägs av Köpenhamns universitet men innan enzymet kan kommersialiseras måste forskarna skriva ett avtal med det grönländska självstyret som reglerar hur intäkterna ska fördelas.

Mycket tyder på att den grönländska naturen kan vara ett biologiskt mecka. Utöver bakterierna i Ikkapelarna har man som vi tidigare nämnt hittat bakterier i potatis som tar kål på svampangrepp. Man har också nyligen inlett kemiska undersökningar på ”sjökorvarna” som sitter på Ikkapelarna som tyder på att de kan innehålla ett cancerhämmande ämne.

Magra vattenloppor stör ekosystemet

I ekosystemen utanför Grönlands kuster pågår en kamp om herraväldet längs ner i näringskedjan.

Hittills har den feta arktiska vattenloppan dominerat i dessa vatten. Med ökande temperaturer börjar nu den magra nordatlantiska vattenloppan ta över. Vattenloppor är visserligen mycket små men de har en enorm betydelse för de marina ekosystemen. Den arktiska vattenloppan har ett stort fettinnehåll som förs vidare uppåt i näringskedjan. När nu den tunna nordatlantiska arten tränger in i de grönländska vatten så får det synbara konsekvenser för fisk- och fågellivet som behöver fett.

På Svalbard har man observerat att alkekungarna har fått färre ungar de år som den magra nordatlantiska loppan förts dit med havsströmmarna. Det är troligt att fågelfjällen kommer att drabbas om de sydligare och varma ekosystemen med stigande temperaturer drar norrut.

Isfjorden får kontor

2004 togs Ilulissats isfjord upp på Unescos lista över världsarvet.

Idag är intresset för isfjorden så stort att kommunen inrättat ett kontor som ska ansvara för förvaltning, administration och information av världsarvet. En anställd ska ha daglig kontakt med besökarna ute i den fredade fjorden.

Först och främst vill kontoret säkra att de värden som meriterade isfjorden till världsarvslistan inte ödeläggs. Man ska också sörja för att vardagen fungerar bra för de många som använder området.

Naja Habermann är anställd på det nya världsarvs-kontoret i Qaasuitsup kommun. Foto: Bent Petersen.

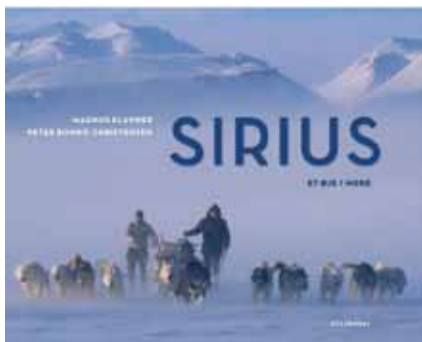
Fiskare, fångstmän, turister, forskare och så vidare som ofta kan ha motstridiga intressen.

För varje år tillkommer också nya projekt. Kontoret strävar helt enkelt efter att förvalta området och utveckla verksamheten på ett sätt som motsvarar behoven.

Ett vaktande öga i norr

Tolv soldater, 78 hundar och sex slädar. Slädpatrullen Sirius hör till de minsta och kanske mest annorlunda av världens alla specialförband. Men de har en grannliga uppgift att skydda världens största naturreservat i Nordöstra Grönland.

Den danska biologen och journalisten Peter Bondo Christensen har tillsammans med den svenske fotografen Magnus Elander följt patrullen i många år. Nu finns resultatet av deras möda i form av boken Sirius – et øje i nord, utgiven av bokförlaget Gyldendal.

Sista sidan...

Susanne Tupy på fjälltur i Grönland.

Från forntid till framtid

Susanne Tupy, som bott länge på Grönland, ska hålla en föreläsning på temat Grönland - från forntid till framtid.

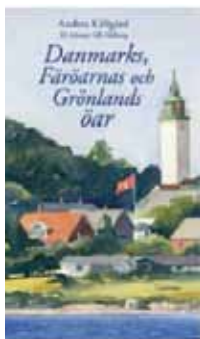
Hon visar bilder och talar om Grönlands historia, kulturellt, befolkningsmässigt och språkligt. Hon ger även sin bild av det moderna Grönland som ett tekniskt utvecklat samhälle.

Anmälan kan göras via Studieförbundet Vuxenskolan i Göteborg sv.se/goteborg, via e-post bo@sv.se eller via telefon 031-7071800.

Grönlands öar

Någon gång under hösten hoppas vi på besök i Stockholm av Anders Källgård, läkare och författare som delar sitt yrkesliv på vårdcentralen i Ved-dige med att utforska öar runt om i världen.

Han har skrivit en mångfald böcker och artiklar om öar och öliv. Och nu har turen kommit till Danmarks, Färöarnas och Grönlands öar. Boken är utgiven på

Carlssons förlag. Den presenteras på Bokmässan i Göteborg i september och kan sägas vara en kombinerad reseskildring, ö-guide och referensverk. Den är illustrerad med akvareller av Johnny Ahlberg. Tid och plats för mötet med Anders informerar vi om senare i höst.

Inuitfamilj i Savissiviq 1936. Foto: Jette Bang.

Jette Bangs kultfilm Inuit

Direktören för Arktisk Institut, Bent Nielsen, besöker vår förening i höst.

Han kommer att bjuda på ett två timmars program där han presenterar fotografen Jette Bang och visar hennes kultfilm Inuit. En av världens första etnografiska filmer och därtill Danmarks första färgfilm. Filmen spelades in på olika platser på Västgrönland år 1938. Presentationen sker 15 november kl 14-16 på Etnografiska Museet.

Valberedning

Styrelsen efterlyser två personer som vill ta rollen som valberedning under innevarande verksamhetsår.

Känner du för en sådan arbetsinsats så kontakta Sylvania Hild 070-303 96 30 eller sylvia.hild@comhem.se.